

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนและเสนอผลการวิจัยซึ่งจะได้นำมาแสดงตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของงานหัตถกรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านกระบวนการผลิตงานหัตถกรรม
2. ศึกษาความต้องการของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่
4. ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับการปรับปรุงแล้วของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์

2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย

- 2.1 ช่างผู้ผลิตงานหัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน
- 2.2 ผู้จำหน่ายงานหัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน
- 2.3 ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่เข้ามาในตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 100 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนการศึกษาความต้องการของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1.1.1 แบบสัมภาษณ์ช่างผู้ผลิต

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยกำหนดประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยในด้านความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยความคิดเห็นของช่างผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ประสบการณ์ในการทำงานด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

2. ความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

3. ความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น เครื่องใช้ และของตกแต่งบ้าน เป็นต้น

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางหรือผู้ที่อยู่ในชุมชนไม้แกะสลักภาคกลาง ซึ่งข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับ ชื่อ นามสกุล เพศ อายุการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาพื้นบ้าน และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการบริหารจัดการเกี่ยวกับงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง

3.2.1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้จำหน่าย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยกำหนดประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยในด้านความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยความคิดเห็นของผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
2. รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมจากผู้สนใจ (จำหน่ายได้มากที่สุด)
3. ความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น เครื่องใช้ และของตกแต่งบ้าน เป็นต้น

3.2.1.3 แบบสอบถามผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ที่เข้ามาที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่1 สอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นลักษณะแบบสอบถามให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

3.1.2 ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เครื่องมือได้แก่

3.1.2.1 แบบสัมภาษณ์ช่างผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยกำหนดประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยในด้านความคิดเห็นรูปแบบและความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นซีเอ็นอีดีแผ่นและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง โดยใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยความคิดเห็นของช่างผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของ ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรตำบลบ้านใหม่ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ดังมีประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย
2. ด้านความงาม (ลวดลาย)
3. ด้านกรรมวิธีการผลิต (รูปแบบการผสมผสาน)

3.2.3 ขั้นตอนในการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับการปรับปรุงแล้วของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้สนใจผลิตภัณฑ์ เครื่องมือที่ใช้คือ

3.2.3.1 แบบสอบถามช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

โดยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ในการประเมินค่าแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบุคคล กลุ่มคน และชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นมาและภูมิปัญญางานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางและแนวทางในการพัฒนา วัสดุกระบวนการผลิต และรูปแบบ ตลอดจนการบริหารจัดการการผลิตและจำหน่ายในเชิงลึก

แบบสังเกต (Observation) มี 2 แบบคือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตกลุ่มเป้าหมายในภาคกลาง ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปภายในชุมชน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง เป็นต้น

แบบสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) ใช้กับกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ในภาคกลางเช่น กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน เพื่อปรึกษาหารือประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ปรากฏในงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ตลอดจนแนวทางในการพัฒนา วัสดุ กระบวนการผลิตและรูปแบบเชิงพาณิชย์ของผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ รวมถึงการบริหารจัดการในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดประชุมและลงมือปฏิบัติงานร่วมกับช่างไม้แกะสลัก และนักวิชาการทางด้านศิลปะและการออกแบบเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาวัสดุ กระบวนการผลิตและรูปแบบเชิงพาณิชย์ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้แกะสลัก โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางตามขอบเขตพื้นที่วิจัยเป็นหลัก

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรประวัติศาสตร์ความเป็นมาและภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และวัฒนธรรม อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิจากหน่วยราชการ สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ประเภทหนังสือ ตำรา รายงานการประชุม งานวิจัย ปรินต์ นิตยสาร ภาคนิตยสาร การศึกษาค้นคว้าอิสระ อินเทอร์เน็ต และวิดีโอ

2. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการสำรวจจากแบบสำรวจ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) แบบสังเกต (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม แบบสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) และแบบประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ใช้แบบสำรวจ เพื่อสำรวจแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

2.2 ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างกับกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติการ และผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยประชาชนทั่วไป ผู้ผลิต ผู้ซื้อ ผู้บริโภค นักท่องเที่ยว นักวิชาการ นักบริหารที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร หรือผู้ที่อยู่ในชุมชนภาคกลาง ตามกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนา วัสดุ กระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน

2.3 ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบุคคล กลุ่มคน และชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นมา และภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและแนวทางในการพัฒนา วัสดุ กระบวนการผลิต และรูปแบบ ตลอดจนการจัดการ การจัดการ การตลาดการผลิตและจำหน่าย

2.4 ใช้เทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม ใช้สังเกตกลุ่มประชาชนในภาคกลาง โดยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปภายในชุมชน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และเหตุการณ์ทั่วไปของชุมชนที่ทำการศึกษาวิจัย และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและขั้นตอนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

2.5 ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีแหล่งผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ช่างแกะสลักไม้ ผู้ซื้อ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มครั้งละประมาณไม่เกิน 10 คน เพื่อปรึกษาหารือประเด็นเกี่ยวกับประวัติ ภูมิปัญญา และแนวทางในการพัฒนา วัสดุ กระบวนการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม รวมถึงการจัดการด้านการตลาดในภาคกลาง

2.6 การประชุมเชิงปฏิบัติการ หลังจากเก็บข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มจนได้ข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว จะดำเนินการลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ผลิต และนักวิชาการทางด้านวัสดุศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาวัสดุ กระบวนการผลิตและรูปแบบเชิงพาณิชย์ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่เหมาะสมกับกระบวนการผลิตรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ และออกแบบกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับวัสดุและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มกับผู้ ผู้ปฏิบัติ และประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้แกะสลักเป็นหลักจากนั้นได้เชิญตัวแทนคนสำคัญของฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 10-12 คน มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผลงานที่เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักภาคกลาง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักเหตุและผลในลักษณะบรรยาย เพื่อหาความคิดเห็นถึงความเหมาะสม ในการนำวัสดุ รูปแบบ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แผ่นขึ้นอัดหญาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ที่เข้ามาในหมู่บ้านของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่ผ่านกรอกให้ครบถ้วนสมบูรณ์
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แผ่นฉนวนกันความร้อนและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แผ่นฉนวนกันความร้อนและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของระดับความคิดเห็นของรูปแบบผลิตภัณฑ์แผ่นฉนวนกันความร้อนและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับการประยุกต์ใหม่ โดยทำเป็นรายด้าน และภาพรวมทุกด้าน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

6.สรุปผลการวิจัย

จากศึกษา การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นฉนวนกันความร้อนและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้กับชุมชนสรุปผลการศึกษาวิจัยดังนี้

ตอนที่1 ผลการวิเคราะห์ประวัติและพัฒนากิจการของงานหัตถกรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านกระบวนการผลิตงานหัตถกรรม
ผลดังนี้

1.ประวัติและพัฒนากิจการของงานหัตถกรรม

งานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางมีการสืบทอดมาจากอาจารย์ไสว เศษศรี ท่านเคยเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนเพาะช่างปัจจุบันเป็นวิทยาลัยเพาะช่าง ท่านได้แต่งงานกับชาวบ้านในตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระทั่งท่านเกษียณก็ได้ย้ายมาอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่ ท่านมีความชำนาญด้านงานแกะสลักไม้ด้านนี้มาก จึงเริ่มถ่ายทอดวิชาการแกะสลักไม้ให้กับลูกหลานและชาวบ้าน จนมีความชำนาญในการแกะสลักไม้แล้วเริ่มพัฒนามาเป็นอาชีพแกะสลักไม้จนถึงปัจจุบัน ในอดีตชาวบ้านของตำบลบ้านใหม่จะมีอาชีพทำไร่ทำนาเป็นอาชีพหลัก

อาจมีการจักสานอุปกรณ์ต่างๆกันบ้าง ส่วนการแกะสลักไม้เป็นเพียงอาชีพเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านเท่านั้น แต่ในปัจจุบันอาชีพแกะสลักไม้เป็นนับได้ว่าอาชีพหลักของชาวบ้านในตำบลบ้านใหม่ทุกหมู่บ้าน ในอดีตรูปแบบของงานหัตถกรรมไม้แกะสลักของตำบลบ้านใหม่มีรูปแบบที่ไม่หลากหลายเป็นงานประเภทเลียนงานโบราณ งานที่ทำไว้เพื่อความงามต่างๆ ผลงานที่ทำออกมา เช่น โต๊ะหมู่บูชา นุชบก ธรรมมาศ หีบพระธรรม หีบศพ ตู้พระธรรม ในส่วนลวดลายที่ใช้เป็นลวดลายไทยเป็นส่วนมาก เช่น กระจังเปลว ก้านขด ลายใบเทศ ดอกพุดตาน เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักเป็นลวดแกะสลักไม้ที่แกะสลักด้วยมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้จะมีอยู่ในท้องถิ่นไม้ที่ใช้ในการแกะสลักจะใช้ไม้สักทั้งหมด แต่ในปัจจุบันและได้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบอื่นๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น เช่น งานเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้สำหรับตกแต่งตามอาคารบ้านเรือน ป้ายชื่อบ้าน อาคารต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีการทำงานในรูปแบบเดิมกันอยู่ เช่น โต๊ะหมู่บูชา นุชบก ธรรมมาศ หีบพระธรรม หีบศพ ตู้พระธรรม งานแกะสลักบานประตู เเชิงชาย เทำแขน หน้าต่างโบสถ์ งานรูปภาพเทวดานูนต่ำ – นูนสูง หน้าบัน งานช่อฟ้าใบระกา เป็นต้น มีการใช้ไม้แกะสลักที่ไม่ใช่ไม้สักมาใช้ในการแกะสลักมากขึ้น และได้มีการนำเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการสร้างชิ้นงานให้มีความรวดเร็วทั้งในด้านเวลาและปริมาณ

2. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลาง

1. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านประเภทของการแกะสลักไม้พบว่าการแกะสลักไม้เป็นการแกะสลักแบบลายเส้น แกะสลักแบบเดินเส้นเซาะร่อง การแกะฉลุ แกะสลักภาพนูนต่ำ แกะสลักภาพนูนสูง และแบบลอยตัวโดยที่ช่างผู้ขายจะเป็นคนขึ้นลายและเดินเส้น ช่างผู้หญิงจะเป็นคนแล หรือการแกะสลักแบบปาดลาย
2. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านลักษณะของประโยชน์ใช้สอย พบว่าลักษณะของประโยชน์ใช้สอยงานแกะสลักส่วนมากจะเป็นผลงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ศาสนา เช่นการแกะสลักบานประตูบาน บานประตูโบสถ์ หน้าต่างโบสถ์ โลงศพ ตู้พระธรรม ตู้แบบโบราณ ช่องลง เเชิงชาย โต๊ะหมู่บูชา ส่วนประกอบของบ้านทรงไทย ส่วนประกอบของนุชบกทั้งนุชบกขนาดเล็กและนุชบกขนาดใหญ่ที่ใช้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป คันฉ่อง ธรรมมาศ ตั่ง ใบเสมา ครุฑ ป้ายสำนักงานเขต โลโก้ เช่น โลโก้ของโรงเรียน กรอบกระจก กรอบรูป งานเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ หรืองานที่มีการสั่งทำ
3. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ด้านรูปแบบของการแกะสลักไม้พบว่ารูปแบบของงานเป็นการเลียนแบบของโบราณเป็นส่วนมากและแบบที่ถูกค้ำกำหนดมาให้ทำเน้นเป็นแบบงานตลาดเพราะซื้อง่ายขายคล่องและงานฝีมือที่เป็นงานตกแต่งสั่งทำเน้นคุณภาพ บางรูปแบบช่างแกะสลักไม้อาจคิดขึ้นเอง บางรูปแบบก็เป็นงานซ่อมแซมบูรณะของเก่า และรูปที่ถูกค้ำสั่ง
4. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านลวดลายของการแกะสลักไม้พบว่าลวดลายที่ใช้ในการแกะสลักจะใช้ลายไทยเป็นพื้นฐานเช่นลายกระจัง ลายกระจังรวน ลายดอกพุดตาล ลายเครือเถาวัลย์

ลายดอกบัว ลายบัวคว่ำบัวหงายที่ฐานบุษบกหรือฐานพระอาจมีลายฝรั่งคือลายหลุยส์ และลายจีนผสมกันบ้าง ลายดอกไม้ ลายดอกกุหลาบ ลาย 12 ศรี ส่วนงานที่เป็นประติมากรรมจะแกะสลักเป็นลวดลายรูปเทวดา หรือแกะสลักเป็นลวดลายรูปท้าวทวารบาล และลวดลายที่ช่างคิดขึ้นเองโดยเลียนแบบจากธรรมชาติซึ่งก็แล้วแต่คนจ้างว่าต้องการลวดลายแบบใด

5. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านวัสดุที่ใช้ในการแกะสลักไม้พบว่าวัสดุที่ใช้ในการแกะสลักไม้ทั้งไม้เนื้ออ่อนและไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สน ไม้ทุเรียน ไม้ยาง ไม้ขนุน ไม้สยา ไม้แดง ไม้สัก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ก้ามปูหรือไม้จามจุรี แต่งานที่ทำจากไม้สักช่างจะนิยมมากที่สุดเพราะแกะสลักได้ง่าย เนื้อไม้สวย แต่จะมีราคาแพงกว่างานที่ทำจากไม้อื่นๆ เพราะเป็นไม้หายากและมีราคาแพง การแกะสลักส่วนมากช่างจะใช้ไม้เนื้ออ่อน ส่วนไม้เนื้อแข็งช่างไม่นิยมใช้เพราะมีความแข็งทำให้แกะสลักลวดลายได้ยากแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า

6. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักพบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักคือสิ่วหน้าตรง สิ่วหน้าโค้ง ขนาดต่างๆ มีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับงานที่ต้องการแกะสลัก ค้อนไม้หรือบางคนเรียกตะลุมพุกใช้ในการตอกสิ่วซึ่งจะต้องใช้ไม้เนื้อแข็งมาทำค้อน และเครื่องเล้าเตอร์ที่เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าช่วยในการตีลาย ขุดลาย และทำให้พื้นเรียบ เครื่องเจียร เครื่องเลื่อยฉลุ หินลับสิ่ว กระจกผิง ดินสอ ถุงเป้งดินสอพอง และกาวร้อนที่ใช้ซ่อมงานที่แตกหักได้รวดเร็ว

7. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการบำรุงรักษาเครื่องมือแกะสลักไม้ พบว่าการบำรุงรักษาเครื่องมือแกะสลักส่วนใหญ่ช่างไม้แกะสลักจะลับสิ่วด้วยตนเองแต่มีบางครั้งก็จ้างคนอื่นลับเพราะมีคนที่ได้รับจ้างลับสิ่วแกะสลักอยู่ในชุมชน การลับสิ่วที่ถูกต้องต้องลับตามหน้าสิ่ว ถ้าสิ่วหน้าตรงก็ลับตรง ๆ แต่ถ้าเป็นสิ่วหน้าโค้งก็ต้องลับให้โค้งตามหน้าสิ่วด้วยจากนั้นก็เช็ดด้วยผ้าให้แห้ง ทาด้วยน้ำมันเครื่องหรือน้ำมันพืชเพื่อป้องกันสนิม และห่อผ้าเพื่อไม่ให้สิ่วกระทบกัน

8. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านวิธีการแกะสลักไม้ พบว่าวิธีการแกะสลักไม้เริ่มจากนำกาวลาเท็กซ์มาผสมกับน้ำในปริมาณที่พอเหมาะ ทาลงบนผิวไม้ที่จะแกะสลักจากนั้นนำลวดลายที่อยู่บนกระจกผิงมาวางทาบลงบนไม้ที่ต้องการจะแกะสลักนำดินสอพองใส่ถุงผ้ามัดให้แน่นตบลงบนไม้ก็จะปรากฏลวดลายตามที่ต้องการ หรืออาจใช้วิธีการถ่ายเอกสารลวดลายที่ต้องการแกะสลักและนำมาแปะลงบนไม้ที่ต้องการจะแกะสลัก หรืออาจใช้วิธีการเขียนลายสดด้วยดินสอลงบนไม้ก็ได้ซึ่งก็ต้องแล้วแต่ความถนัดของช่างแต่ละคนหลังจากได้ลวดลายบนไม้ตามที่ต้องการแล้วก็ใช้สิ่วเดินเส้นตามแบบจนทั่วจึงทำการแกะแลลายหรือปาดลายได้ตามที่ต้องการ ส่วนการเคลือบผิวผลงานจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของคนที่จ้าง

9. ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาในงานแกะสลักไม้ยังยืนยันพบว่าควรรักษารูปแบบผลงานเก่าๆ เพราะเป็นเอกลักษณ์ไว้ แต่ก็สามารถพัฒนารูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้อง

กับความต้องการของลูกค้า ควรส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือการใช้เศษไม้ที่เหลือใช้มาสร้างงานและต้องถ่ายทอดวิธีการแกะสลักไม้ให้กับลูกหลานและผู้สนใจ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทาง

การเกษตร

ผลดังนี้

1.ช่างผู้ผลิตในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับด้านหัตถกรรม น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 43.33 และมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 16.66

2.ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีประสบการณ์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหัตถกรรม น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 20.00 และมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 60.00 และมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 20.00 โดยมีความสามารถในการทำงานด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมได้ร้อยละ 100.00

3.ความต้องการของช่างผู้ผลิตในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความต้องการรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรได้แก่กล่องใส่เครื่องประดับ ร้อยละ 86.67 และอุปกรณ์สำนักงาน 13.33 โดยใช้วัสดุในการผลิตได้แก่แผ่นขึ้นอัดหญาแปกร้อยละ 80.00

4.ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความต้องการคุณสมบัติของวัสดุในการสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือแผ่นขึ้นอัดหญาแปก ร้อยละ 60.00 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ร้อยละ 60.00 รูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกที่ผู้จำหน่ายต้องการคือ กล่องใส่เครื่องประดับ ร้อยละ 80.00 และแนวทางการประยุกต์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปก ได้แก่การใช้วัสดุหญาแปกอย่างเดียว ร้อยละ 60.00

6.ผู้สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มีความคิดเห็นว่าการสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นการสร้างอาชีพให้กับชุมชนหัตถกรรม ร้อยละ 44.00 และช่วยอนุรักษ์ต้นไม้ ร้อยละ 23.00 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแปกและวัสดุ

เหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ร้อยละ 49.00 และอุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงาน ร้อยละ 19.00 ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ที่มีความคิดเห็นว่าแนวทางการประยุกต์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝก ได้แก่ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียว ร้อยละ 80.00 และแนวทางในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝก ประโยชน์ใช้สอย ร้อยละ 34.00 และรูปแบบที่สวยงาม ร้อยละ 29.00

7. ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความต้องการมาก ($\bar{x} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคือความต้องการ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.28$)

8. ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกที่ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความต้องการมาก ($\bar{x} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคือความต้องการ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ($\bar{x} = 4.25$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่

ผลดังนี้

ช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ มีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรคือ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวสร้างเป็น ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ได้แก่ ก่อแปลงเครื่องประดับ และอุปกรณ์สำนักงาน และรูปแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชน ดังนี้

1. แสวงหาความคิดใหม่

ด้านรูปแบบของงานหัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางควรจะใช้รูปแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นที่มีมาแต่สมัยโบราณและยังเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ด้านลวดลายใช้ลวดลายที่เป็นลายไทย เช่น ลายกระหนลวดลายกระจัง ด้านกระบวนการผลิตใช้การผลิตที่เป็นแบบภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ปรากฏแบบที่ใช้ส่วด้วยฝีมือของช่าง ด้านวัสดุการใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. การคัดเลือกความคิด

ด้านรูปแบบใช้รูปแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นที่มีมาแต่สมัยโบราณสื่อถึงเอกลักษณ์ของไม้แกะสลักภาคกลางคือรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ออกมาในแนวทางศาสนาพุทธ ได้แก่ นุชบก

ด้านลวดลายที่เป็นลายไทยที่เอกลักษณ์เช่นลายกระหนก ด้านกระบวนการผลิตใช้การผลิตที่เป็นแบบ
แบบที่ใช้ลิ้วและแกะสลักด้วยฝีมือของช่างด้านวัสดุการใช้วัสดุทดแทนไม้จริงที่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อมคือ หนุ้าแฝก

3.การพัฒนาและทดสอบแนวคิด

ด้านรูปแบบใช้รูปแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นที่มีมาแต่สมัยโบราณและยังเป็น
เอกลักษณ์ของท้องถิ่นแต่อาจมีการปรับแต่งในเรื่องของขนาดสัดส่วนให้เหมาะสมกับการใช้งานหรือ
สถานที่ในการติดตั้งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสื่อถึงเอกลักษณ์ของไม้แกะสลัก
ภาคกลางรูปแบบที่เด่นชัดแสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมก็คือบุษบกที่ใช้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป
เพราะงานไม้แกะสลักแบบนี้มีความวิจิตร สวยงาม ลวดลายสื่อถึงลายไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติเรา
ด้านลวดลายลวดลายที่เป็นลายไทยที่เอกลักษณ์เอาไว้ เช่น ลายกระหนก แต่สามารถต่อยอดพัฒนาได้
โดยการประยุกต์ขึ้นมาให้ตรงกับความต้องการของตลาดวัสดุที่ใช้ทำและวิธีการสร้างงานด้านลวดลาย
ต้องรักษาลวดลายไทยเอาไว้เพราะเป็นลวดลายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน ท้องถิ่นและช่างผู้
สร้างสรรค์ผลงานด้านกระบวนการผลิตใช้การผลิตที่เป็นแบบภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ปรากฏรักษาการ
แกะสลักแบบที่ใช้ลิ้วและแกะสลักด้วยฝีมือของช่างแต่อาจมีการใช้เทคโนโลยีทางด้านเครื่องมือ
เครื่องจักรเข้าไปช่วยทำให้งานเช่นการฉลุให้เกิดลวดลายต่างๆมีสวยงามและความประณีตด้านวัสดุใช้
วัสดุทดแทนไม้จริงโดยต้องเป็นวัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมองหาวัสดุตัวใหม่ๆที่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อมคือ หนุ้าแฝกหรือวัสดุอื่นที่สามารถนำมาทดแทนไม้สักได้เช่นอาจนำเศษไม้ หรือเศษวัสดุ
ทางการเกษตรมาเพิ่มมูลค่าหรือทำให้เกิดประโยชน์ซึ่งจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ลดการทำลาย
สิ่งแวดล้อมได้

4.การวิเคราะห์เชิงธุรกิจ

ด้านการสร้างผลตอบแทนรูปแบบไม้แกะสลักจะต้องเป็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของ
ชุมชนหรือท้องถิ่นซึ่งสามารถที่ขายหรือจำหน่ายได้ตรงกับความต้องการของตลาด ด้านขนาดตลาด
ตลาดของงาน ไม้แกะสลักภาคกลางมีผู้ซื้อผลิตภัณฑ์คือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ตกแต่งบ้านกับใช้ตามวัดการ
ออกแบบโดยใช้วัสดุอื่นที่สามารถนำมาทดแทนไม้สักได้เป็นทางเลือกหนึ่งที่ลดการทำลาย
สิ่งแวดล้อมซึ่งในตลาดผู้บริโภคปัจจุบันมีโอกาสขยายตัวได้มากด้านการคาดคะเนอุปสงค์
แนวโน้มในอนาคตผู้บริโภคจะมองไปที่เรื่องของการใช้วัสดุทดแทนโดยต้องเป็นวัสดุที่ไม่ทำลาย
สิ่งแวดล้อมฉะนั้นการจะพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลักจึงต้องมองหาวัสดุตัวใหม่ ๆ ที่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อม ซึ่งวัสดุหนุ้าแฝกเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคสินค้า

5. การทดลองทำผลิตภัณฑ์

การทดลองทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้แกะสลักภาคกลางเพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม และมูลค่าเชิงพาณิชย์เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบบุษบกหูกง่าแฝกซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือการเขียนแบบบุษบก การเตรียมแผ่นหูกง่าแฝก และการขึ้นหุ่น โครงสร้างบุษบก

6. การทดสอบตลาด

การทดสอบตลาดผลงานบุษบกหูกง่าแฝกใช้ผู้เชี่ยวชาญการทดสอบมีความเห็นว่า ผลงานบุษบกที่สร้างจากวัสดุหูกง่ามีรูปแบบที่มีความสวยงาม และสอดคล้องกับความต้องการของ ตลาด การทดสอบโดยการส่งผลงานเข้าประกวดในระดับนานาชาติผลงานที่สร้างเป็นรูปแบบ บุษบกได้รับรางวัลชนะเลิศเหรียญทอง ด้าน Design ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตลาดยอมรับจึงทำให้ ได้รับรางวัล และการทดสอบในการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบ บุษบกหูกง่าแฝกนี้ได้สะท้อนให้เป็นภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ของชุมชนแกะสลักของตำบลบ้านใหม่ ได้อย่างครบถ้วนมีลักษณะทั้งแง่ของการพัฒนาและการอนุรักษ์ ลวดลายมีเหมาะสมกับงานบุษบก เป็นการอนุรักษ์ลวดลายของชุมชนด้านกระบวนการผลิตมีการแกะสลักด้วยส่วที่ใช้ภูมิปัญญาของ ชาวบ้านและการดูแลไม้ที่ใช้เครื่องมือมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ด้านวัสดุหูกง่าแฝกสามารถนำมาทดแทน ไม้จริงได้อย่างดีช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่าและ ลดการทำลายสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

7. การวางผลิตภัณฑ์จริงตลาด

แนวทางการทำธุรกิจว่าผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นควรจำหน่ายผ่านทางศูนย์ศิลปาชีพบางไทร เพราะว่าผลงานที่กลุ่มชุมชนทำขึ้นมาจะมีลักษณะที่เป็นงานหัตถกรรมเชิงอนุรักษ์ของท้องถิ่นซึ่งจะ สอดคล้องกับกับศูนย์ศิลปาชีพบางไทรและการจำหน่ายในชุมชน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้น อัดหูกง่าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับการปรับปรุงแล้วของช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และ ผู้สนใจผลิตภัณฑ์

ผลดังนี้

ช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหูกง่า แฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความคิดเห็นต่อ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่น ขึ้นอัดหูกง่าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับการปรับปรุงแล้วปรากฏผลดังนี้

1.ช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้สนใจมีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์ จากแผ่นขึ้นอัดหูกง่าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7.อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้กับชุมชนผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยนำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. ประเด็นการศึกษาประวัติและพัฒนาการของงานหัตถกรรม ซึ่งประกอบด้วย 9 หมู่บ้านคือ บ้านหัวค่อม บ้านมะขามหย่อง บ้านใหม่ใต้ บ้านใหม่ บ้านคลองนอกบ้านคลองใน บ้านท้ายไผ่ บ้านทางกระเบน และบ้านทางกระเบนเหนือ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าภูมิปัญญางานหัตถกรรมไม้แกะสลักมีการสืบทอดมาจากอาจารย์ไสวเดชศรี ในตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ท่านมีความชำนาญด้านงานแกะสลักไม้ด้านนี้มาก จึงเริ่มถ่ายทอดวิชาและประสบการณ์การแกะสลักไม้ให้กับลูกหลานและชาวบ้าน จนมีความชำนาญในการแกะสลักไม้แล้วเริ่มพัฒนามาเป็นอาชีพแกะสลักไม้จนถึงปัจจุบัน ในอดีตชาวบ้านของตำบลบ้านใหม่จะมีอาชีพทำไร่ทำนาเป็นอาชีพหลัก อาจมีการจักสานอุปกรณ์ต่างๆกันบ้าง ส่วนการแกะสลักไม้เป็นเพียงอาชีพเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านเท่านั้น แต่ในปัจจุบันอาชีพแกะสลักไม้เป็นนับได้ว่าอาชีพหลักของชาวบ้านในตำบลบ้านใหม่ทุกหมู่บ้าน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญางานหัตถกรรมไม้แกะสลักนี้ท่านอาจารย์ไสวเดชศรี ท่านได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยใช้ประสบการณ์ของท่านที่ได้รับการศึกษาและจากประสบการณ์ของท่านมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานและชาวบ้านในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับลักษณะ รอดสน (2540 : 96) กล่าวว่าภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุขในแต่ละสภาพแวดล้อม โดยการประสมประสานความรู้ความคิดเข้าด้วยกันในการใช้แก้ปัญหาต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าโดยผ่านกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย จากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยพบว่าถ่ายทอดภูมิปัญญางานหัตถกรรมไม้แกะสลักนี้สอดคล้องกับนิยพวรรณ วรรณศิริ (2540 : 98) ในทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยพบว่าเป็นแบบโครงสร้างหน้าที่เป็นการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพของส่วนต่างๆที่ประกอบกันเข้ามาเป็นสังคมโดยรวม สัมพันธ์ภาพของส่วนต่างๆที่ประกอบกันเข้ามาเป็นสังคมนั้นเรียกว่า “โครงสร้างของสังคม” โครงสร้างของสังคมหมายถึงสัมพันธ์ภาพของกิจการต่างๆ ที่มีปรากฏอยู่ในสังคมทุกสังคม อันได้แก่กิจกรรมทางด้านครอบครัว ญาติพี่น้อง จึงทำให้มีถ่ายทอดภูมิปัญญางานหัตถกรรมไม้แกะสลักให้กับลูกหลาน และชาวบ้านในชุมชน

ในอดีตรูปแบบของงานหัตถกรรมไม้แกะสลักของตำบลบ้านใหม่มีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย เป็นงานประเภทเลียนแบบงานโบราณ งานที่ใช้ชีวิตความงามต่าง ๆ ผลงานที่ออกมาเช่น โต๊ะหมู่บูชา บุษบก ธรรมมาศ หีบพระธรรม หีบศพ ตู้พระธรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่างานหัตถกรรมไม้แกะสลักเป็นศิลปะและหัตถกรรมที่สร้างขึ้นโดยประชาชนซึ่งไม่ได้รับการฝึกฝนด้านศิลปะอย่างเป็นระบบ แต่สามารถสร้างผลงานตามประเพณีนิยมด้วยความชำนาญและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเฉพาะประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพ ดิบุญมี ณ ชุมแพ (2550 : 55-56) ให้ความเห็นว่าเป็นบ้าน หมายถึง งานของชาวบ้านทั่วไปใช้ความคิดพยายามด้วยมือ สร้างผลงานอันมีความสวยงามอย่างเรียบง่าย มีประโยชน์ใช้สอยตามท้องถิ่น ตามชนบทพื้นบ้านทั่วไป โดยได้รับสภาพจากธรรมชาติ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่ ในส่วนลวดลายที่ใช้เป็นลวดลายไทยเป็นส่วนมาก เช่น กระจกเปลว ก้านขด ลายใบเทศ ดอกพุดตาน เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักเป็นลวดแกะสลักไม้ที่แกะสลักด้วยมือ วัสดุอุปกรณ์ใช้จะมีอยู่ในท้องถิ่น ไม้ที่ใช้ในการแกะสลักจะใช้ไม้สักทั้งหมด ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบอื่นๆที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น เช่น งานเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้สำหรับตกแต่งตามอาคารบ้านเรือน ป้ายชื่อบ้าน อาคารต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีการทำงานในรูปแบบเดิมกันอยู่ เช่น โต๊ะหมู่บูชา บุษบก ธรรมมาศ หีบพระธรรม หีบศพ ตู้พระธรรม งานแกะสลักบานประตู เจึงชาย เ้าแขน หน้าต่างโอบสถ์ งานรูปภาพเทวดานูนต่ำ – นูนสูง หน้าบัน งานช่อฟ้าใบระกา เป็นต้น มีการใช้ไม้แกะสลักที่ไม่ใช่ไม้สักมากขึ้น และได้มีการนำเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้ในการสร้างชิ้นงานให้มีความรวดเร็วทั้งในด้านเวลาและปริมาณ

2. ประเด็นการศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมใน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบประเด็นดังนี้

2.1 ด้านประเภทของการแกะสลักไม้พบว่าการแกะสลักไม้เป็นการแกะสลักแบบลายเส้น แกะสลักแบบเดินเส้นเซาะร่อง การแกะฉลุ แกะสลักภาพนูนต่ำ แกะสลักภาพนูนสูง และแบบลอยตัวโดยที่ช่างผู้ชายจะเป็นคนขึ้นลายและเดินเส้น ช่างผู้หญิงจะเป็นคนแล หรือการแกะสลักแบบปาดลาย สอดคล้องกับรัตนะ อุทัยผล (2523 : 107) ได้กล่าวถึงประเภทของการแกะสลักไม้ว่าแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ ภาพลายเส้น ได้แก่ การแกะหรือเซาะร่องให้เป็นเส้นมีความหนักเบาเท่ากันทุกเส้นภาพนูนต่ำ ได้แก่ การแกะสลักรูปให้นูนสูงขึ้นมาจากพื้นเล็กน้อยแต่ไม่ถึงกับราบเหมือนการแกะสลักลานเส้น หรือลายเบาสำหรับทำแม่พิมพ์ ภาพนูนสูง ได้แก่ การแกะสลักรูปให้สูงขึ้นมาและเห็นเกือบสมบูรณ์เต็มตัว ภาพแกะสลักประเภทนี้ค่อนข้างให้ความละเอียดกว่าภาพนูนต่ำ และภาพลอยตัว ได้แก่ ภาพซึ่งมองเห็นรอบด้านซึ่งส่วนมากมักจะเป็นภาพคน ภาพสัตว์ ถ้าเป็นภาพคนก็อาจแบ่งออกเป็นภาพเต็มตัว และภาพครึ่งตัว

2.2 ด้านลักษณะของประโยชน์ใช้สอย พบว่าลักษณะของประโยชน์ใช้สอยงานแกะสลักส่วนมากจะเป็นผลงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ศาสนา เช่นการแกะสลักบานประตูบาน บานประตู

โบสถ์ หน้าต่างโบสถ์ โลงศพ ตู้พระธรรม ตู้แบบโบราณ ช่องลม เเชิงชาย โต๊ะหมู่บูชา ส่วนประกอบของบ้านทรงไทย ส่วนประกอบของบุษบกทั้งบุษบกขนาดเล็กและบุษบกขนาดใหญ่ที่ใช้สำหรับประดิษฐ์พระพุทธรูป คันล่อง ธรรมมาศ ตั้ง ใบเสมา ครุฑ ป้ายสำนักงานเขต โลโก้ต่างๆ เช่น โลโก้ของโรงเรียน กรอบกระจก กรอบรูป งานเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ หรืองานที่มีการสั่งทำซึ่ง สอดคล้องกับบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (2545 : 35-36) ได้กล่าวถึงงานไม้แกะสลัก เป็นงานหัตถกรรมประเภทหนึ่งที่ดำรงอยู่ในวิถีคนไทยมาช้านานซึ่งการแกะสลักไม้ในอดีตแกะเพื่อใช้นอกสถานที่ คือ วัดและวัง โดยการแกะสลักไม้สัมพันธ์อยู่กับสถานภาพของคนในสังคม เห็นได้ส่วนประกอบของบ้านเป็นการบ่งบอกสถานภาพที่แตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป กระนั้นก็ตาม ความเชื่อทางศาสนาก็สามารถทำให้งานแกะสลักไม้หลุดพ้นจากเรื่องสถานภาพทางสังคมได้ ทั้งนี้เนื่องจากการแกะสลักไม้ตามวัดวาอารามเป็นการอุทิศแรงงานที่จะสร้างถาวรวัตถุให้แก่วัด โดยมีความเชื่อว่าจะได้บุญกุศลมาก การแกะสลักไม้ในวัดนิยมแกะสลักตามโครงสร้างของอาคาร ไม่ว่าจะเป็นช่อ คาน หน้าบัน สัตภัณฑ์ คันทวย รวมถึงการแกะสลักสำหรับใช้ในงานพิธีกรรม สอดคล้องกับทฤษฎีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของฟรันซ์ โบแอส (Franz Boas. 1966 : 54) ที่กล่าวว่าการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเฉพาะเรื่องเป็นการศึกษาปรากฏการณ์วัฒนธรรมเฉพาะพื้นที่ วัฒนธรรมแต่ละสังคมได้รับอิทธิพลจากเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเฉพาะสังคม จากองค์ประกอบหลายด้าน รวมเข้าเป็นพื้นฐานเฉพาะวัฒนธรรมนั้น จึงทำให้ประโยชน์ใช้สอยงานแกะสลักส่วนมากจะเป็นผลงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ศาสนา สอดคล้องกับสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (2549 : 72) ที่กล่าวว่าหัตถกรรมจัดเป็นศิลปประยุกต์หรือศิลปะที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ เป็นที่ชาวบ้านสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมตามจารีตประเพณี และในพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่เป็นเครื่องศาสนูปโภคหรือเครื่องใช้ไม้สอยในวัด เครื่องตกแต่งโบสถ์วิหาร เช่น พระพุทธรูป ตู้พระไตรปิฎก ธรรมาสน์ ระฆัง ใบเสมา เป็นต้น

2.3 ด้านรูปแบบของการแกะสลักไม้พบว่ารูปแบบของงานเป็นการเลียนแบบของโบราณเป็นส่วนมากและแบบที่ถูกคำกำหนดมาให้ทำเน้นเป็นแบบงานตลาดเพราะซื้อขายคล่องและงานฝีมือที่เป็นงานตกแต่งสั่งทำเน้นคุณภาพ บางรูปแบบช่างแกะสลักไม้อาจคิดขึ้นเอง บางรูปแบบก็เป็นงานซ่อมแซมบูรณะของเก่าและรูปที่ถูกคำสั่ง สอดคล้องวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527 : 31) ที่กล่าวว่า หัตถกรรม หมายถึง สิ่งที่สร้างด้วยมือมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยเป็นสำคัญ รูปแบบของงานหัตถกรรมจะพัฒนาขึ้นจากความชำนาญของช่างและการปรับปรุงเพื่อให้สนองประโยชน์ใช้สอยได้ดียิ่งขึ้นจึงทำให้ช่างแกะสลักไม้จึงสร้างทั้งรูปแบบของงานที่เลียนแบบของโบราณ และรูปแบบช่างแกะสลักไม้คิดขึ้นเอง เพื่อให้สนองต่อประโยชน์ใช้สอยและตามความต้องการของลูกค้า

2.4 ด้านลวดลายของการแกะสลักไม้พบว่า ลวดลายที่ใช้ในการแกะสลักจะใช้ลายไทยเป็นพื้นฐานเช่น ลายกระหนก ลายกระจังราว ลายดอกพุดताल ลายเครือเถา ลายดอกบัว ลายบัว

คำว่าบัวหงายที่ฐานบุษบกหรือฐานพระ อาจมีลายฝรั่งคือลายหลุยส์ และลายจีนผสมกันบ้าง ลายดอกไม้ ลายดอกกุหลาบ ลาย 12 ราศี ส่วนงานที่เป็นประติมากรรมจะแกะสลักเป็นลวดลายรูปเทวดาหรือแกะสลักเป็นลวดลายรูปท้าวทราบาล และลวดลายที่ช่างคิดขึ้นเองโดยเลียนแบบจากธรรมชาติ ซึ่งก็แล้วแต่คนจ้างว่าต้องการลวดลายแบบใด สอดคล้องกับแนวน้อย ปัญญพรรค์ และคณะ (2537 : 19) ได้กล่าวว่าลวดลายที่ใช้ในการแกะสลักผลิตภัณฑ์นั้นมีมากมายที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น โดยเฉพาะลวดลายไม้แกะสลักของจะมาจากธรรมชาติและศาสนา ลวดลายที่ประดิษฐ์ลอกเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ลายกนก และลายเครือเถาชนิดต่างๆมีที่ในภาคกลางที่มีลวดลายดังกล่าวนี้ด้วยเช่นกัน ส่วนที่ไม่มีในภาคกลางเลยมีแต่ในล้านนา เช่น ลายเมฆ สำหรับมีลวดลายจากพุทธศาสนามีลักษณะเหมือนกับภาคกลางเพียงแต่มีการแสดงออกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีลายจากคติความเชื่อในพุทธศาสนาและคติความเชื่ออื่นๆ เช่น ลายสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ตามปีเกิดนอกจากสัตว์ตามปีเกิด และสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ซึ่งฟรันซ์ โบแอส (Franz Boas. 1966 : 54) ได้กล่าวว่า การที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมอื่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่จะมาจากการแพร่กระจาย ตัวอย่างเช่น ในสังคมไทยได้รับเอาการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องเกี่ยวกับการแต่งกาย สวมเสื้อนอก ผูกเนคไท สวมกระโปรง สวมรองเท้าส้นสูง หรือการที่คนไทยรับเอาการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอินเดียในด้านพระพุทธศาสนา รับเอาค่านิยมในด้านความขยันอดทน การเอาประโยชน์จากคนอื่นจากวัฒนธรรมจีน เป็นต้น การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมีทั้งในด้านวัตถุและที่ไม่ใช่วัตถุ การที่วัฒนธรรมแตกต่างกันมาปะทะกันก็จะเกิดการเปรียบเทียบและวัฒนธรรมเด่นก็จะแผ่กระจายออกไปเมื่อคนส่วนใหญ่เห็นว่าดีก็จะรับเอามาปฏิบัติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านวัตถุที่ง่ายกว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ นอกจากนี้การสื่อสารการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วในปัจจุบันมีส่วนช่วยทำให้การแพร่กระจายเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.5 ด้านวัสดุที่ใช้ในการแกะสลักไม้พบว่า วัสดุที่ใช้ในการแกะสลักไม้ทั้งไม้เนื้ออ่อนและไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สน ไม้ทุเรียน ไม้ยาง ไม้ขนุน ไม้สยา ไม้แดง ไม้สัก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ไม้ก้ามปูหรือไม้จามจุรี แต่งานที่ทำจากไม้สักช่างจะนิยมมากที่สุดเพราะแกะสลักได้ง่าย เนื้อไม้สวย แต่จะมีราคาแพงกว่างานที่ทำจากไม้อื่นๆเพราะเป็นไม้หายากและมีราคาแพง การแกะสลักส่วนมากช่างจะใช้ไม้เนื้ออ่อน ส่วนไม้เนื้อแข็งช่างไม่นิยมใช้เพราะมีความแข็ง ทำให้แกะสลักลวดลายได้ยากแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าสอดคล้องกับสมถวิล เจริญทรัพย์ (2539 : 9) ที่ได้กล่าวถึงไม้ที่ได้รับความนิยมนำมาแกะสลักว่าไม้เป็นวัสดุที่ใช้สร้างสรรค์งานประติมากรรม การแกะสลักที่มีอยู่มากมายในประเทศไทยการสร้างสรรค์ส่วนมากใช้วิธีจำหลักไม้ที่นิยมใช้กันมากที่สุดได้แก่ ไม้สัก ซึ่งเป็นไม้ที่มีความคงทนต่อดินฟ้าอากาศ แผลง ปลวก มดไม่กัดแทะ ไม่กินสี ลวดลายของเนื้อไม้มีความสวยงามในตัวเองการแตกร้าว การหดตัวมีน้อย ไม่เหมือนไม้ชนิดอื่น และยังมีไม้ที่ในปัจจุบันมีคนนำมาใช้แกะสลักเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น ไม้โมก ไม้ขนุน ไม้ฉำฉา และ

สอดคล้องกับวิบุษ วิวัฒน์วรรณ (2543 : 43) กล่าวว่าวัตถุดิบที่ใช้มีทั้งไม้สักเก่า ไม้ฉำฉาหรือไม้ประเภทตามความจำเป็นของชิ้นงาน แต่หากเป็นงานไม้สักมักจะไม่ทำสี เพราะผู้ต้องการโซว์ลายสักที่สวยงาม ส่วนไม้อื่นๆจะทาสีเพื่อความสวยงาม

2.6 ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักพบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักคือสิ่วหน้าตรง สิ่วหน้าโค้ง ขนาดต่างๆมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับความต้องการแกะสลัก ค้อนไม้หรือบางคนเรียกตะลุมพุกใช้ในการตอกสิ่วซึ่งจะต้องใช้ไม้เนื้อแข็งมาทำค้อน และเครื่องเล้าเตอร์ที่เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าช่วยในการตีลาย ขุดลาย และทำให้พื้นเรียบ เครื่องเจียร เครื่องเลื่อยฉลุ หินลับสิ่ว กระจกย ดินสอ ถุงแปรงดินสอพอง และกาบร้อนที่ใช้ซ่อมงานที่แตกหักได้รวดเร็วสอดคล้องกับอุไร สิงห์ไพบุลย์พร (2541 : 109) กล่าวถึงเครื่องมือของช่างแกะสลักไม่ว่า สิ่วที่ดีต้องทำจากตะไบ และเหล็กสปริงและจะต้องมีความคมจึงจะใช้งานได้ดี สิ่วที่ใช้ในการแกะสลักได้แก่สิ่วหน้าตรง ใช้สำหรับตอกเดินเส้นในแนวตรงและจุดพื้น สิ่วหน้าโค้ง ใช้สำหรับตอกเดินเส้นในส่วนที่เป็นเส้นโค้ง และใช้ปาดแต่งลาย แกะแฉกลาย สิ่วปากเลี้ยว ลักษณะสิ่วจะเป็นมุมเฉียงไปข้างใดข้างหนึ่ง จะมีเป็นคู่คือเลี้ยวขวาหรือเลี้ยวซ้าย ส่วนค้อนไม้ คือ ค้อนที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้แก่นมะขาม ขนาดค้อนจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-6 นิ้ว เหตุที่ใช้ค้อนไม้เพราะจะได้ไม่ทำให้ด้ามสิ่วชำรุด และสามารถควบคุมน้ำหนัก อีกทั้งยังเบามือ

2.7 ด้านการบำรุงรักษาเครื่องมือแกะสลักไม้ พบว่าการบำรุงรักษาเครื่องมือแกะสลักส่วนใหญ่ช่างไม้แกะสลักจะลับสิ่วด้วยตนเองแต่มีบางครั้งก็จ้างคนอื่นลับเพราะมีคนที่รับจ้างลับสิ่วแกะสลักอยู่ในชุมชน การลับสิ่วที่ถูกต้องต้องลับตามหน้าสิ่ว ถ้าสิ่วหน้าตรงก็ลับตรง ๆ แต่ถ้าเป็นสิ่วหน้าโค้งก็ต้องลับให้โค้งตามหน้าสิ่วด้วยจากนั้นก็เช็ดด้วยผ้าให้แห้ง ทาด้วยน้ำมันเครื่องหรือน้ำมันพืชเพื่อป้องกันสนิม และห่อผ้าเพื่อไม่ให้สิ่วกระทบกัน สอดคล้องกับบุญรัตน์ ณ วิชัย (2532 : 7-20) ที่กล่าวว่า การบำรุงรักษาเครื่องมือ ควรปฏิบัติดังนี้ควรทำกล่องหรือภาชนะเพื่อบรรจุเครื่องมือให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนของคมสิ่วและสะดวกในการใช้สอย ควรลับและชุบคมให้ถูกต้องกับลักษณะการลาดเอียงของคมสิ่ว หมั่นทำความสะอาดและชโลมน้ำมันเอาไว้ เพื่อป้องกันการเกิดสนิมได้ง่าย ควรทำด้ามสิ่วให้แน่นกระชับและเหมาะสมกับลักษณะของสิ่วและ ใช้สิ่วให้ถูกต้องตามลักษณะของงาน ดังนั้นเครื่องมือเป็นหัวใจของงานแกะสลักไม้ โดยเฉพาะสิ่ว เป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญที่สุดในการแกะสลักไม้โดยจะมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เช่น สิ่วคมตรงหรือสิ่วปากบางขึ้นใช้งานในลักษณะตรงแบนและใช้ตกแต่งเกลารชิ้นงานขั้นสุดท้าย หรือสิ่วรูปตัวยู หรือสิ่วเล็บมือ ใช้กับเส้นขอบชิ้นงานที่โค้งกลมขุดเจาะเป็นแอ่งตบแต่งพื้นผิวของงานให้เกิดความน่าสนใจและตกแต่งผิวชิ้นงานขั้นสุดท้าย อย่างไรก็ตามในการใช้งานต้องหมั่นทำความสะอาดและชโลมน้ำมันเอาไว้ เพื่อป้องกันการเกิดสนิมได้ง่าย

2.8 ด้านวิธีการแกะสลักไม้ พบว่าวิธีการแกะสลักไม้เริ่มจากนำเวลาที่กั้นมาผสมกับน้ำในปริมาณที่พอเหมาะ ทาลงบนผิวไม้ที่จะแกะสลักจากนั้นนำลวดลายที่อยู่บนกระดาษแข็งมาวางทาบลงบนไม้ที่ต้องการจะแกะสลักนำดินสอพองใส่ถุงผ้ามัดคิให้แน่นตบลงบนไม้ก็จะปรากฏลวดลายตามที่ต้องการ หรืออาจใช้วิธีการถ่ายเอกสารลวดลายที่ต้องการแกะสลักและนำมาแปะลงบนไม้ที่ต้องการจะแกะสลัก หรืออาจใช้วิธีการเขียนลายสดด้วยดินสอลงบนไม้ก็ได้ซึ่งก็ต้องแล้วแต่ความถนัดของช่างแต่ละคนหลังจากได้ลวดลายบนไม้ตามที่ต้องการแล้วก็ใช้สิ่วเดินเส้นตามแบบจนทั่วจึงทำการแกะแลลายหรือปาดลายได้ตามที่ต้องการ ส่วนการเคลือบผิวผลงานจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของคนที่จ้าง สอดคล้องกับวิชิต สุวรรณปรีชา (2531 : 30-33) กล่าวถึงขั้นตอนการแกะสลักไม้ สรุปได้ว่า ในการแกะสลักไม้หลังจากการออกแบบลวดลายแล้ว นิยมลอกลายลงบนกระดาษแข็ง เพื่อใช้เป็นแบบทาบและลอกบนแผ่นไม้อีกทีหนึ่งเพื่อความรวดเร็ว เมื่อลอกลายบนพื้นไม้แกะสลักแล้วใช้เลื่อย เลื่อยไม้ส่วนที่ไม่ต้องการออกเป็นการขึ้นรูปโครงลาย ถ้าเป็นการแกะสลักไม้แผ่นก็เริ่มกรูลายโดยใช้สิ่วขนาดใหญ่สกัดรอยเป็นการคัดตัวลาย หลังจากนั้นจึงขุดพื้น โดยขั้นแรกจะขุดเพียงตื้นๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อน แล้วจึงขุดต่อไปให้เป็นพื้นลึกตามต้องการ เมื่อขุดพื้นได้ที่ก็เริ่มลงมือแกะตัวลาย หรือโกนลายด้วยการใช้สิ่วขนาดเล็กเป็นการช่วยคัดลายให้เด่นชัดยิ่งขึ้น หลังจากโกนลายเสร็จจึงทำการเก็บรายละเอียดของลายให้อ่อนช้อยซับซ้อน ด้วยสิ่วเล็บบมือและสิ่วฆมวดตามลักษณะของงานต่อไปจนได้งานแกะสลักที่พึงพอใจ จึงลงมือขึ้นตกแต่งขัดกระดาษทราย ทาดินสอพอง ทาน้ำมันเคลือบเนื้อไม้ หรือลงรักปิดทอง หรือทาน้ำมันชักเงา ตามชนิดของงานเป็นขั้นสุดท้าย งานแกะสลักไม้ที่ดีจะไม่มีการขัดกระดาษทรายบนตัวลายเหล่านั้นเลยสามารถลงรักปิดทองหรือทาน้ำมันเคลือบไม้ชักเงาได้ทันที

2.9 ด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาให้งานแกะสลักไม้อยั่งยืนพบว่า ควรรักษารูปแบบผลงานเก่าๆ เพราะเป็นเอกลักษณ์ไว้ แต่สามารถพัฒนารูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าได้ ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือการใช้เศษไม้ที่เหลือใช้มาสร้างงานและต้องถ่ายทอดวิธีการแกะสลักไม้ให้กับลูกหลานและผู้สนใจ สอดคล้องกับชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 57) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า หมายถึงการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่มีผลกระทบในทางลบต่อความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต เนื่องจากทุกครั้งที่มีการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันต้องมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบในทางลบต่ออนาคตการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดในการแก้ปัญหานี้ โดยการพยายามอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นส่วนรวมหากมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในทีเดียวก็จะต้องเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมในหลายๆ เป็นการชดเชยเพื่อให้คงอยู่ได้ดั้งเดิม สอดคล้องกับแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนในการประชุมเรื่อง

Earth Summit ที่กรุงริโอเดอจาเนโร โดยวินัย วีระวัฒนานนท์ (2537 : 65-70) พอสรุปหลักการสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เช่น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีจะต้องดำเนินต่อไป แต่จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบอย่างยิ่งต่อการสร้างผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มนุษย์จะต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างประหยัดและรู้จักคำว่าพอเพียง และประชาชนในทุกประเทศต้องมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมของตนเอง เป็นต้น ดังนั้นหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มนุษย์ต้องดำรงชีวิตอยู่โดยอาศัยธรรมชาติในแง่ของปัจจัยพื้นฐาน ดังนั้น มนุษย์ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องดูแล ปกป้อง ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของตนเอง โดยอาศัยแนวคิด ประหยัด พอเพียง สันติ และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

3. ประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้กับชุมชนพบประเด็นดังนี้

3.1 ช่างผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มีความต้องการประยุกต์แผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยใช้เฉพาะแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกที่มีอยู่ในชุมชน โดยภาพรวมมีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ ได้แก่ ก่องใส่เครื่องประดับ และอุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงาน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความต้องการมากที่สุด เนื่องจากมีวัตถุดิบที่เป็นแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกที่มีอยู่ในชุมชนอยู่มาก

3.2 ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยภาพรวมพบว่าผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สามารถทำงานผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมได้ ทั้งนี้เพราะผู้จำหน่ายคือช่างผู้ผลิต โดยทำการหมุนเวียนกันทำหน้าที่เป็นผู้จำหน่ายประมาณ เดือนละ 1 ครั้ง ประเภทเครื่องใช้ที่จำหน่ายได้มากที่สุดคือ ก่องใส่เครื่องประดับ และอุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงาน

3.2 ผู้สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มีความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกที่มีอยู่ในชุมชน ความเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝก โดยภาพรวมพบว่า การนำเอาหุ้มฝาแฝกมาประดิษฐ์เป็นงานหัตถกรรมเป็นการสร้างอาชีพด้านหัตถกรรมให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้ยังเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและลดโลกร้อน ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกประเภทเครื่องใช้เป็นที่นิยมเนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการใช้ในชีวิตประจำวันได้มากกว่า และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบประเด็นดังนี้

3.2.1 ด้านรูปแบบของงานหัตถกรรมควรจะใช้รูปแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นที่มีมาแต่สมัยโบราณและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่อาจจะมีการปรับแต่งในเรื่องของขนาดสัดส่วนให้เหมาะสมกับการใช้งาน หรือสถานที่ในการติดตั้ง สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสื่อถึงเอกลักษณ์ของไม้แกะสลักภาคกลาง โดยเฉพาะรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ออกมาในแนวทาสานาพุทธ เช่นรูปแบบของบุษบก เป็นต้น ทั้งนี้เพราะรูปแบบไม้แกะสลักรูปแบบบุษบกนั้นเป็นรูปแบบที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและมีความงามสอดคล้องกับทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ ของโฮเมอร์ (Homer) ดังที่วิฑนพร เขื่อนสุวรรณ (2546 : 295-306) ได้ศึกษาพบว่าความงาม คือ ความมหัศจรรย์ อาจเป็นเพราะว่า ความงามเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวอันลึกซึ้งภายในจิตใจที่อธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ยากยิ่ง สอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2527 : 31-39) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของงานหัตถกรรมไว้ว่า สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย การสร้างงานหัตถกรรมจะมีการพัฒนารูปแบบเรื่อยมาจนถึงที่สุดหนึ่งซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่แล้วจะมีรูปแบบที่สมบูรณ์เป็นรูปแบบเฉพาะของงานหัตถกรรมนั้นๆ และมักจะมีรูปแบบเฉพาะถิ่นปรากฏอยู่ด้วยอันเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งของหัตถกรรม สอดคล้องกับบุญเรือง สมประจบ (2551 : 21-22) ที่กล่าวถึงหลักการพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่องานออกแบบคือความคิดริเริ่มในงานออกแบบไม่ได้หมายถึงความแปลกประหลาดมหัศจรรย์ และก็ไม่ใช่แค่การเปลี่ยนแปลงส่วน ประกอบบางอย่างเพื่อไม่ให้ซ้ำแบบใครหรือการยึดความคิดแนวทางจากงานออกแบบของผู้อื่นตลอดจนของเก่าจากประวัติศาสตร์แต่เป็นงานออกแบบที่มีแนวความคิดริเริ่มเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสามารถพัฒนาแนวความคิดนั้นต่อไปได้ตลอดจนบรรลุเป็นผลงานขั้นสุดท้าย ความคิดริเริ่มแสดงถึงความสามารถทางการสร้างสรรค์อันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง

3.2.2 ด้านลวดลายต้องรักษาลวดลายที่เป็นลายไทยที่เอกลักษณ์เอาไว้ เช่น ลายกระหนก ลายกระจัง แต่ช่างสามารถต่อยอดพัฒนาได้โดยการประยุกต์ขึ้นมาให้ตรงกับความต้องการของตลาดวัสดุที่ใช้ทำและวิธีการสร้างงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก สอดคล้องกับวรพงศ์ วิชาดิอุดมพงศ์ (2552 : สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่าลวดลายของงานไม้แกะสลักควรจะต้องสอดคล้องกับรูปแบบแสดงให้เห็นถึงความกลมกลืนและแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยเฉพาะลวดลายไทย สอดคล้องกับสุจินต์ เพิ่มพูน (2552 : สัมภาษณ์) ที่กล่าวถึงลวดลายว่าควรใช้ลวดลายที่เป็นลวดลายแบบดั้งเดิมของชุมชนแต่อาจมีการปรับได้บ้างขึ้นอยู่กับลักษณะของรูปแบบ วัสดุที่ใช้ทำและวิธีการสร้างงานและสอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2533 : 194-198) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหัตถกรรมหัตถกรรมมีคุณค่าในการใช้สอย ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน กล่าวคือ งานหัตถกรรมโดยทั่วไปมีจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์ประการแรกอยู่ที่ประโยชน์ใช้สอย ก่อนที่หัตถกรรมจะอำนวยความสะดวกที่จะต้องผ่านการใช้งานมาแล้วอันก่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้สอยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จะพัฒนาหรือ

แก้ไขในองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้คือ การสร้างรูปทรงโครงสร้าง ลวดลาย และการเลือกใช้วัสดุ เพื่อตอบสนองใช้สอยเป็นสำคัญ

3.2.3 ด้านกระบวนการผลิตใช้การผลิตที่เป็นแบบภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ปรากฏ รักษาการแกะสลักแบบที่ใช้สิ่วและแกะสลักด้วยฝีมือของช่างแต่อาจมีการใช้เทคโนโลยีทางด้านเครื่องมือ เครื่องจักร เข้าไปช่วยทำให้งานเช่นการฉลุ ให้เกิดลวดลายต่าง ๆ มีสวยงามและความประณีตสอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2539 : 35-38) ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหัตถกรรมพื้นบ้านว่าต้องสร้างขึ้นด้วยมือคุณสมบัติข้อนี้มีความสำคัญมากเพราะหัตถกรรมพื้นบ้านสร้างขึ้นด้วยมือโดยปราศจากการใช้เครื่องจักรเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่อาจมีการใช้เทคโนโลยีที่คิดขึ้นในแต่ละยุคมาพัฒนากระบวนการผลิตหัตถกรรมให้มีคุณภาพตลอดจนการตกแต่งเพิ่มความสวยงามในงานหัตถกรรม เพื่อสนองความต้องการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความเชื่อ สอดคล้องกับมาโนช กงกะนันท์ (2537 : 44) ที่กล่าวว่างานหัตถกรรมหมายถึงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ซึ่งใช้มือทำกันเป็นส่วนใหญ่อาจมีเครื่องผ่อนแรงบ้างในบางกรณี และทำใช้กันเองภายในครอบครัว สอดคล้องกับพรชัย สุจิตต์ และสุธิวงษ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529 : 51) ได้กล่าวว่า หัตถกรรม หมายถึง งานที่ต้องใช้ฝีมือในการตัดแปลงวัตถุดิบที่อยู่ตามธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน หรือในโอกาสพิเศษในครอบครัวหรือในสังคม กระบวนการตัดแปลงวัตถุดิบหรือจะเรียกว่าเทคโนโลยีของหัตถกรรมนั้น ส่วนมากจะเป็นประเภทที่ใช้แรงมือทำ และอาจมีอุปกรณ์ เครื่องมือเข้ามาช่วยบ้าง

3.2.4 ด้านวัสดุควรมีการใช้วัสดุทดแทนไม้จริงโดยต้องเป็นวัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการจะพัฒนางานหัตถกรรมไม้แกะสลักจึงต้องมองหาวัสดุตัวใหม่ๆที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น หญ้าแฝก เป็นต้น สอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2539 : 35-38) ที่กล่าวถึงงานหัตถกรรมพื้นบ้านดั้งเดิมสร้างขึ้นจากความต้องการในการใช้สอยเป็นสำคัญ การพัฒนารูปทรงและวัสดุตั้งอยู่บนพื้นฐานการใช้สอยเช่นกัน คือแก้ไขข้อบกพร่องด้วยการผ่านการใช้สอยทำให้มีรูปแบบเรียบง่ายตามสภาพของผู้สร้าง รวมถึงการใช้วัสดุเท่าที่จะหาได้ในท้องถิ่น ทำให้มีความงามอย่างเรียบง่าย สอดคล้องกับทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของจูเลียน สจิวัด (Julian Steward. 1902-1972) ที่มองเห็นสังคมวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นพลวัตเน้นกระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เน้นสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศมีความสัมพันธ์กันกับรูปแบบและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมในสังคม และส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออก วัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และมองว่าการศึกษาวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยพื้นฐานสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมและต้องวิเคราะห์ประสิทธิภาพของวัฒนธรรมที่สามารถนำทรัพยากรมาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับสุนทร จันประเสริฐ (2553 : สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่า วัสดุที่เป็นหญ้าแฝกมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมนั้นเป็นการมอง

ไปที่อนาคต 30 ถึง 40 ปีข้างหน้าว่าป่าไม้จะต้องลดน้อยลงหรือหมดไปอย่างมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคิดค้นวัสดุใหม่มาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ วัสดุหญ้าแฝกนี้ถือได้ว่าเป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติเป็นเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรจึงไม่มีวันจะหมดถือได้ว่าผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยเป็นทางเลือกให้กับผู้ซื้อหรือผู้บริโภคสินค้าและเห็นความสำคัญของการนำวัสดุมาทดแทนไม้

4. ประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพื่อประยุกต์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ปรากฏผลดังนี้

4.1 ชาวผู้ผลิตมีความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความต้องการรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรได้แก่กล่องใส่เครื่องประดับ ร้อยละ 86.67 และอุปกรณ์สำนักงาน 13.33 โดยใช้วัสดุในการผลิตได้แก่แผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกร้อยละ 80.00 เนื่องจากวัสดุในการผลิตเป็นวัสดุที่มีอยู่ทั่วไปในชุมชนสามารถนำมาอัดแผ่นสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใช้สอยในชีวิตประจำวันและลดการตัดต้นไม้ การทำลายป่าได้อย่างมาก

4.2 ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความต้องการคุณสมบัติของวัสดุในการสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝก ร้อยละ 60.00 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ร้อยละ 60.00 รูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกที่ผู้จำหน่ายต้องการคือ กล่องใส่เครื่องประดับ ร้อยละ 80.00 และแนวทางการประยุกต์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝก ได้แก่การใช้วัสดุหญ้าแฝกอย่างเดียว ร้อยละ 60.00 เนื่องจากเห็นว่าผู้ซื้อสินค้ามีความต้องการผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกที่ใช้เป็นวัสดุในการสร้างผลิตภัณฑ์มากกว่าวัสดุวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และเห็นว่ารูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกที่ผู้ซื้อต้องการคือ กล่องใส่เครื่องประดับที่ทำจากหญ้าแฝก

4.3 ผู้สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มีความคิดเห็นว่าการสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นการสร้างอาชีพให้กับชุมชนหัตถกรรม ร้อยละ 44.00 และช่วยอนุรักษ์ต้นไม้ ร้อยละ 23.00 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมมากที่สุดได้แก่ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ร้อยละ 49.00 และอุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงาน ร้อยละ 19.00 ผู้สนใจผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นว่าการประยุกต์

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกได้แก่ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวย้อยละ 80.00 และแนวทางในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝก ประโยชน์ใช้สอย ร้อยละ 34.00 และรูปแบบที่สวยงาม ร้อยละ 29.00 ผู้สนใจผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความต้องการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคือความต้องการ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวย่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ผู้สนใจผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝกที่ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความต้องการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคือความต้องการ ใช้วัสดุหุ้มฝาแฝกอย่างเดียวย่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านประโยชน์ใช้สอย ช่างผู้ผลิตผู้จำหน่ายและผู้สนใจผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากจำนวน 3 รายการคือ ราคา คุ่มค่า และประยุกต์ใช้งานอย่างอื่นได้ หน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ต้องสามารถทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับวิบูลย์ ลีสุวรรณ(2539: 104) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนางานหัตถกรรมต้องคำนึงถึงรูปทรง โครงสร้างหน้าที่ใช้สอย และการเลือกใช้วัสดุเป็นหลัก และสอดคล้องกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม(2544: 39) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยมุ่งเน้นการใช้สอยเป็นหลัก

ด้านความงาม ช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้สนใจ ผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมา 3 รายการคือ รูปร่าง ที่มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับการใช้ สรีระร่างกายของผู้ใช้ สัดส่วนของวัสดุที่นำมาประยุกต์ มีผลทั้งด้านความสวยงาม ความแข็งแรงของโครงสร้าง การใช้เฉพาะผิวนอกของแผ่นขึ้นอัดหุ้มฝาแฝก และลวดลายของหุ้มฝาแฝกที่สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม(2544: 40) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแปลกใหม่ สวยงามสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย

ด้านความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ ช่างผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้สนใจ ผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมา 3 รายการคือ การนำหุ้มฝาแฝกมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ความประณีต รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ล่องใส่เครื่องประดับมีความสอดคล้องทั้งด้านรูปทรงรูปแบบและลักษณะการยึดติด สอดคล้องกับ เครื่องหนังไทย (2545: 19) ที่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบหัตถกรรม โดยผสมผสานวัตถุดิบจากธรรมชาติให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่าง สร้างเอกลักษณ์ ผ่านกระบวนการ

สร้างสรรค์ให้เข้ากับยุคสมัย และลักษณะของวัสดุซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม(2544: 35) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานผลิตภัณฑ์ตลาดส่งออกในการให้ความสำคัญด้านรูปทรง การพัฒนาให้เข้าถึงชีวิตประจำวัน ฝีมือประณีต และคุณภาพของสินค้า

ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญา แผลกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 องค์กรและหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ วัฒนธรรมจังหวัด และสถานศึกษา

1.1.1 องค์กรความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญาแผลกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรขององค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยงขององค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ เพื่อเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยว นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา สามารถนำไปเผยแพร่ได้

1.1.2 ชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมทำให้สามารถส่งเสริมสนับสนุนและอนุรักษ์และพัฒนาต่อไปได้

1.1.3 ถ่ายทอดองค์ความรู้ของผลงานวิจัยครั้งนี้ให้กับชุมชนต่างๆ ของประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

1.1.4 กระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์

1.1.5 นำผลงานวิจัยนี้มาเสนอผลงานวิจัยครั้งนี้ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝก

1.2.1 นำผลงานวิจัยนี้เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเข้าร่วมโครงการพัฒนาและธรรงค์การใช้หญ้าแฝกใน

ระดับประเทศ ตามกรอบของแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 4 (2550-2554)

1.2.2 ให้มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรมการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ระดับเจ้าหน้าที่รัฐ วิทยากร เกษตรกร นักเรียนและนักศึกษา

1.2.3 ควรนำผลงานวิจัยนี้ประสานการดำเนินการด้านวิชาการกับกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาจัดองค์ความรู้การใช้เทคโนโลยีหญ้าแฝก

1.2.4 ควรนำผลงานวิจัยนี้เข้าร่วมโครงการการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยบูรณาการ การปฏิบัติกับหน่วยงานรับผิดชอบหลัก อาทิ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

1.3 สื่อมวลชนทุกแขนง ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือวิชาการต่าง ๆ โดยนำเสนอหา ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมและบรรจุภัณฑ์จากแผ่นขึ้นอัดหญ้าแฝกและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ ออกอากาศทางสถานี วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชน ผู้สนใจ ตลอดจนนักวิชาการได้รู้จักมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านงานหัตถกรรมในทุกแขนงงานหัตถกรรมของประเทศไทยเพื่อให้มีฐานข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาการใช้ประโยชน์จากวัสดุหญ้าแฝกเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบงานหัตถกรรมอื่นๆมากขึ้นทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์และลดการทำลายป่าไม้

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากหญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นการทำงานวิจัยเชิงบูรณาการ

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากจากวัสดุที่เป็นวัสดุธรรมชาติอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม